

§ 12**Strategi mot våldsbejakande extremism**

Svar på remiss från kommunstyrelsen

BESLUT

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Strategi mot våldsbejakande extremism.
2. Omedelbar justering.
3. Nämnden anför därutöver följande.

I ett läge där extremistiska och våldsbejakande rörelser får ett större inflytande över både samhällsdebatten och människors vardag är det viktigt att Stockholms stad har ett övergripande program för att hantera utmaningarna gällande demokrati och människors säkerhet. Därför välkomnar vi arbetet med ett stadsövergripande program mot våldsbejakande extremism.

Utgångspunkten i Socialnämndens remitterade förslag är riktig. Öppenhet, tolerans och respekt för demokratins spelregler är en solid värdegrund för stadens arbete. Likaså är det förstås nödvändigt att strategin tar sin utgångspunkt i alla människors lika värde.

För att ett program mot våldsbejakande extremism ska bli framgångsrikt är det viktigt att det klart framgår att staden aldrig kommer att acceptera hot eller våld som politiska uttrycksmedel. Staden måste vara tydlig med att den kommer medverka till att den typen av aktiviteter lagförs och beivras. Staden ska med alla tillgängliga medel bidra till att förebygga rekrytering till dessa rörelser. Stadens arbete ska också syfta till att skapa utvägar för människor som vill lämna dessa miljöer.

Vi delar strategins målsättning att det är viktigt att staden finns till också för de som drabbas av extremismen i sin vardag. Det handlar såväl om traditionellt stöd till brottsoffer, som stöd till anhöriga till dem som valt att gå med i extrema rörelser. Stadens arbete måste bygga på tanken att minska konfliktytor och öppna för dialog och samverkan mellan medborgare.

Det är också viktigt att programmet fokuserar på de områden där arbetet mot våldsbejakande extremism kräver insatser eller samordning i de individuella fallen. Stadens stöd till personer i socialt utsatta situationer måste på individnivå alltid ske efter likabehandlingsprincipen. Programmet behöver därtill utveckla skrivningarna som omfattar genusperspektivet.

Med socialnämndens strategi som grund utvecklas nu perspektiven på olika typer av våldsbejakande extremism. Åtgärderna i stadens program måste omfatta bekämpandet av såväl högerextremism, de extremistiska autonoma rörelserna samt den våldsbejakande islamismen.

Strategin bör utvecklas när det gäller ledning och samordning av stadens insatser. Det är rimligt att den samordnande funktionen finns nära stadens ledning för att underlätta samarbete och informationsflöde mellan stadens alla förvaltningar.

Ärendet

Kommunfullmäktige kommer under hösten att behandla ett förslag till stadsövergripande strategi mot våldsbejakande extremism. Kommunstyrelsen har remitterat socialnämndens förslag till Farsta stadsdelsnämnd för yttrande.

Förvaltningen är positiv till att staden arbetar fram en stadsövergripande strategi. På så sätt får berörda nämnder och förvaltningar riktlinjer för hur frågan ska hanteras. När kommunfullmäktige har beslutat om den stadsövergripande strategin är det viktigt att tillämpningsanvisningar utarbetas som beskriver hur stadens olika verksamheter ska arbeta för att målen med strategin ska uppnås. Förvaltningen anser att det är viktigt att staden avsätter resurser för det fortsatta arbetet mot våldsbejakande extremism.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2015-08-31.

Dnr 1.5.1-409/2015

Förslag till beslut

Ordföranden Lars Bäck (V), Kjell Backman m fl (S) och Mariana Moreira Duarte m fl (MP) yrkade att nämnden skulle bifalla förvaltningens förslag och lade därutöver fram ett eget förslag – se BESLUT ovan.

Lars Jilmstad m fl (M) yrkade att nämnden skulle delvis bifalla förvaltningens förslag och lade därutöver fram ett eget förslag – se reservation nedan.

Vladan Bošković (FP) lade fram ett eget förslag – se reservation nedan.

Beslutsgång

Ordföranden ställde yrkandena mot varandra och fann att nämnden hade beslutat enligt förslag från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Lars Hultkvist (KD) anmälde ett ersättaryttrande.

Reservation

Lars Jilmstad m fl (M)

1. Stadsdelsnämnden överlämnar och hänvisar delvis till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Strategi mot våldsbejakande extremism
2. Nämnden anför därutöver följande.

Stockholms stad måste ha ett stadsövergripande arbete och långsiktig strategi gällande unga krigsresande och våldsbejakande extremism. Där är vi överens. Däremot är ett sådant arbete så viktigt att det måste hanteras korrekt genom fullständig beredning och beslutas av

kommunfullmäktige. Socialnämnden har inget mandat att fatta beslut om en stadsövergripande strategi som ligger till grund för andra nämnders uppdrag och där en annan nämnd har en central roll. Socialnämnden ska inte heller fatta gällande beslut i en fråga som är framtaget och hanterad av vänstermajoriteten i all hast och utan fullständig beredning. Hanteringen är under all kritik i en mycket viktig fråga för Stockholms stad.

Mot bakgrund av detta är strategin såsom den har utformats en strategi som vi moderater inte ställer oss bakom. Vi förordar därför att hela strategin omarbetas i grunden.

Vi kan aldrig acceptera att människor i Sverige, och i Stockholm, värvas till extrema grupper som begår vålds- och terrordåd, oavsett om det är religiösa grupperingar eller våldsbejakande. Alliansregeringen tog frågan på stort allvar under sin tid vid makten och inledde ett långsiktigt arbete för att stärka Sveriges förmåga att hantera de nya hoten. Alliansregeringen avsatte resurser till olika former av avhopparverksamhet från extrema organisationer och utsåg en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Detta var viktiga och nödvändiga steg som nu måste följas upp med konkreta handlingar i kommunerna.

Den av vänstermajoriteten presenterade strategin behöver utvecklas och konkretiseras i hur det faktiskt ska arbetas. Det saknas också perspektiv från de olika stadsdelarnas erfarenheter och utmaningar. Framförallt saknar vi erfarenheten från de verksamheter som under en längre tid har arbetat med problematiken. De har viktiga erfarenheter och kontaktnät som staden vinner på att värna istället för att bygga upp ett eget parallellt system.

Stockholms stad måste bemöta frågan om våldsbejakande extremism ur ett helhetsperspektiv, där förebyggande och tidiga insatser är avgörande men också stöd och kunskap till näromgivningen. När ungdomarna väl har rest utomlands är vi för sent ute.

Det förebyggande arbetet bland ungdomar är på många sätt avgörande. Kunskap om vad som lockar ungdomarna att resa eller engagera sig i våldsbejakande grupper är här en maktfaktor. Det är genom att bygga upp positiva alternativ till engagemang och ungdomarnas eget förtroende som vi kan minska dragningskraften till våldsbejakande miljöer. Här har den frivilliga sektorn, civilsamhället och ungdomarnas närmiljöer en viktig roll. Det uppsökande arbetet är i det sammanhanget synnerligen viktigt. Genom ett relationsskapande fältarbete med representativa förebilder i riskmiljöer som har god lokal kännedom identifierar vi unga ledare som övriga vuxensamhället ofta gett upp på eller missat. Det är samtidigt viktigt att vi inte stigmatiserar utmaningarna till en specifik grupp eller område, vilket kan stärka dragningskraften bland ungdomarna än mer utan att arbetet rikta sig mot alla unga i riskmiljöer.

Vi moderater vill därför trycka än mer på insatser som ökar kunskapen och förståelsen omkring frågan bland alla vuxna som kan möta ungdomarna i sin vardag. Det är viktigt att se till bredden av problematiken - det är inte alltid ungdomar som av olika skäl utmärker sig som är de mest riskutsatta. Det är därför lika viktigt att verka för ökad kunskap och förståelse bland stadens medarbetare som de vuxna som under fritiden möter ungdomar som kan riskera att rekryteras. Genom att öka deras kunskap och insikter kring unga som befinner sig i våldsbejakande miljöer

ökar vi möjligheten att bryta en negativ tankespiral bland unga och motverka att fler rekryteras. Här är ungdomarnas fritid och närmiljö av största vikt.

För de ungdomar som av olika skäl har rekryterats eller hamnat i våldsbejakande och/eller extrema miljöer måste Stockholms stad ha ett tydligt och effektivt arbete för att motivera och snabbt kunna hjälpa ungdomarna till att lämna dessa. Detta arbete måste bygga på individuella planer och vara långsiktiga. Det är bara genom snabbt agerande som vi kan fånga upp och hjälpa ungdomarna innan det blir för sent. Lika väl är det viktigt att ge tydligt och konkret stöd till familj och omgivning som visar oro för en ungdom. Det måste finnas tydliga och tillgängliga kanaler dit man kan vända sig för stöd och råd.

Majoriteten av Stockholms stads arbete för att motverka alla former av våldsbejakande extremism är ökad kunskap och förståelse för olika kulturer, religioner och bakgrunder. Det är inte alltid en rent religiös fråga eller att ställa det ena mot det andra. För att kunna arbeta förebyggande och minska konflikter är kunskap ett av de starkaste verktygen att tillgå. Genom att stärka ungdomars insikt och förståelse kan vi minska risken att ungdomar rekryteras till konfliktområden där olika åsikter ställs mot varandra.

För de unga som har rest iväg och återkommit till Sverige måste först och främst den svenska rättsstaten agera i kombination med rätt stöd utifrån individens behov. Vilka åtgärder som krävs beror på hur situationen ser ut kring varje person. Däremot ställer vi oss inte bakom att som vänstermajoriteten föreslår ge dem belöning i form av förtur och privilegier inom bostads- och arbetsmarknaden eller andra insatser - det är inte en lösning på de utmaningar vi ser eller att förebygga att fler unga rekryteras. Snarare är det att ge dem ytterligare en motivering till att krigsresande lönar sig

Stockholm bör därför ta lärdom av andra länders erfarenhet och arbete, så som hur Danmark och England arbetar mot radikaliserings och extremism. Skillnaden mot Stockholm stads arbete är tyvärr tydlig. I andra städer så som Köpenhamn har en oberoende expertgrupp arbetat fram konkreta åtgärder för att motverka radikaliserings. I expertgruppen, ingår polis, förvaltningsdirektörer, socialchefer, psykologer och forskare.

Moderaterna vill att Stockholm snarast knyter an in experter, myndigheter och civila organisationer i arbetet för att motverka radikaliserings och politisk och religiös extremism. Stadens arbete måste bygga på den grundläggande förutsättningen att samarbete, informations- och kunskapsutbyte mellan de myndigheter som på olika vis har ett ansvar i frågan delas mellan berörda parter. Det handlar om socialtjänsten, polisen, kriminalvården, den vanliga vården och psykvården samt skolan. Alla insatser har värdefulla kunskaper och insikter om hur det går att förhindra radikaliserings, men de måste ges möjlighet att samarbeta med varandra för att arbetet ska lyckas.

Det är även viktigt att personal inom vården, skolan och socialtjänsten utbildas i att kunna upptäcka tecken på radikaliserings. Slutligen vill vi även att det civila samhället och trossamfund delar med sig av sina kunskaper och sin kompetens på området. Frivilligverksamheter som Fryshuset har lång erfarenhet och kompetens inom frågor som berör krigsresande och våldsbejakande extremism. Det är genom att ingå ett partnerskap med verksamheter så som Fryshuset, samt liknande aktörer, som

Stockholms stad ges bästa möjliga utgångsläge att möta den allt mer allvarliga situation vi ser i Stockholms stad och i Sverige. Myndighetsutövning är inte en ensam lösning utan en samverkan mellan olika aktörer och insatser i vårt samhälle är avgörande. För många ungdomar som är i riskzonen att rekryteras eller vill lämna våldsbejakande grupper kan aktörer som inte regleras av myndighetsregler ha en annan förtroendeställning, vilket kan underlätta möjligheterna att nå och hjälpa ungdomarna. Exempelvis är det viktigt att stödja frivilligorganisationers avhopparverksamhet och församlingarnas förebyggande arbete. Det är även ute i de enskilda församlingarna de först ser tendenser till eventuell radikaliserings.

Reservation

Vladan Bošković (FP)

Stadsdelsnämnden anför följande som svar på remissen.

Att arbeta mot våldsamma och extrema idéer och grupperingar är ständigt en central uppgift för en demokratisk rättsstat. I dagsläget ter sig den uppgiften än mer angelägen, i ljuset av att många unga stockholmare lockas av den så kallade Islamiska statens terrorläror. Även om våldsbenägen politisk och religiös extremism inte är någon ny företeelse gör omfattningen av problemet att det finns ett stort behov av samordning mellan olika delar av staden.

Den remiss som nu har kommit på nämndens bord är märklig. Det finns inget färdigarbetat förslag att ta ställning till. Istället finns det två dokument, en inriktning från finansroteln och en strategi från socialnämnden, som på avgörande punkter motsäger varandra. Enligt finansroteln är det dokument som socialnämnden antog i våras en ”delstrategi” som reglerar socialtjänstens arbete. Det är inte ett intryck man får när man läser själva strategin. Punkt 3 i strategin handlar t.ex. om hur ansvarsfördelningen ska se ut mellan stadsledningskontoret och socialförvaltningen, dvs. den försöker reglera sådant som ligger utanför socialtjänsten.

Det är tydligt att finansrotelns inriktningsdokument är ett senkommet försök att rätta till de många brister som socialnämndens strategi är behäftad med. I finansrotelns inriktningsdokument återfinns till exempel ett stärkt brottsofferperspektiv och ett tydligare fokus på att personer i extrema miljöer ska få hjälp att hoppa av. Det står nu också att staden ”inte ska vidta åtgärder som kan uppfattas premiera eller belöna brottsliga handlingar”. Vi välkomnar detta, även om det är anmärkningsvärt att något så självklart ska behöva sägas.

Det står dock vidare att socialnämndens strategi har identifierat ”en rad åtgärder” som riktar sig till personer som har stridit utomlands. Med tanke på att vissa av dessa åtgärder, såsom hjälp med bostad och försörjning, är ytterst kontroversiella är det olyckligt att inte finansroteln tydligare fastslår exakt vad det är man menar. Det är dock bra att man har förtydligat att åtgärderna ska rikta sig till personer som vill lämna den extrema miljön. Att det finns en motivation hos individen att förändra sitt liv är en förutsättning för att det offentliga ska kunna sätta in insatser.

Man kan notera att den ursprungliga strategin anger att bostadsbolagen är viktiga samarbetspartners, men varken bostadsbolagen eller Bostadsförmedlingen är remissinstans. Kanske innebär det att man kommer att förbigå bostadsfrågan med tysthet i det som följer.

Mellan raderna är remissen alltså ett ganska stort underkännande av den text som socialnämnden antog. Det visar att Folkpartiet haft rätt i vår kritik.

I det fortsatta arbetet kan staden med fördel anamma många av de rekommendationer som presenterats av Köpenhamns expertgrupp mot radikalisering, vars rapport är ojämförligt mycket mer genomarbetad och vetenskapligt underbyggd än socialnämndens strategi. Bland expertgruppens förslag märks:

- * Att ge ett tydligt mandat till stadens medarbetare att gripa in tidigt vid tecken på att en ungdom är på väg att radikaliseras för att erbjuda stöd och kontakt med personer utanför riskmiljön.
- * En särskild samordningsenhet med företrädare för myndigheter och andra aktörer inrättas som följer upp och sätter in insatser för personer i riskzonen för radikalisering.
- * Vikten av samarbete mellan kommunen och rättsväsendet vid övergång från kriminalvården.
- * Att skolan lär ut ett kritiskt förhållningssätt till information och budskap via sociala medier.
- * Att föräldrar till ungdomar som hotas av radikalisering får stöd i sitt föräldraskap, till exempel genom nätverk och coacher.
- * Att särskilda insatser görs med sikte på yngre barn som umgås med äldre ungdomar som är inblandade i extremistiska eller kriminella miljöer.
- * Att särskilt stöd ges till flyktingfamiljer som utsatts för våld eller trauma, eftersom vissa radikaliserade ungdomar är uppväxta i sådana familjer.
- * Att skolan arbetar långsiktigt med att förmedla medborgarskapets och demokratins värderingar.
- * Att utveckla metoder för att mäta effekten av insatser och utbyta erfarenheter med andra berörda kommuner.

Dokumentet talar om samarbete med bostadsbolagen, men inte för att erbjuda boende åt hemvändande krigare, utan för att ge personal och boende kunskap om hur man kan ingripa om det finns oro för radikalisering.

Det är vår förhoppning att det vidare arbetet kommer att leda till en genomarbetad och relevant strategi som kan tjäna som vägledning för de många aktörer inom staden som har att hantera denna svåra och extremt viktiga uppgift.

Ersättaryttrande

Lars Hultkvist (KD)

Finansborgarrådet Karin Wanngård (S) lovade i samband med kommunfullmäktiges sammanträde den 26 maj att strategin mot våldsbejakande extremism ska ses över och att blocköverskridande samtal ska inledas. Detta löfte kom efter omfattande kritik mot strategin från bland annat Kristdemokraterna och övriga allianspartier. Det faktum att strategin nu remitteras, helt oförändrad, är anmärkningsvärt. Kristdemokraternas uppfattning är att strategin måste omarbetas från grunden. Det är även beklagligt att majoriteten har beslutat att tillsätta en samordnare mot extremism, utan att förankra beslutet med Alliansen.

Våldsbejakande islamistisk extremism utgör det största samhällshotet. Om detta är terrorforskarna överens. Trots det undviker majoriteten att tala om denna form av extremism. Bristen på konkretion och det faktum att strategin diskuterar extremism utifrån ett väldigt brett perspektiv gör att åtgärderna blir allmänt hållna, att vi riskerar att nå fel målgrupper och att samhället inte utför rätt form av preventiva insatser.

Kristdemokraterna vill se en ökad konkretion i strategin. Fokus måste ligga på avradikalisering och att få extremister att lämna strukturer och sammanhang som är anti-demokratiska. Kristdemokraterna vill inrätta ett länsgemensamt centrum som jobbar med avhopparverksamhet, likt Fryshuset har för högerextremister. Vi vill använda eventuella avhoppare i arbetet med att motverka extremism och förordar en konkret handlingsplan för att motverka radikalisering och våldsbejakande islamistisk extremism, snarare än en fluffig och allmänt hållen strategi.

Kristdemokraterna håller med om att det förebyggande arbetet är avgörande. För att detta arbete ska vara framgångsrikt krävs samverkan mellan polis, fritidsgårdar, skola och socialtjänst m.fl. Det är av stor vikt att kartlägga extrema grupperingar och förhindra att unga personer hamnar i dessa sammanhang. I denna samverkan är det viktigt att involvera moskéerna. Ett liknande arbete pågår redan i bl.a Haninge kommun.

Sverige har under de senaste åren tagit emot tusentals flyktingar från kriget i Syrien och Irak. De kommer med fruktansvärda berättelser om vad de har varit med om och vi vet idag att Islamiska staten, IS, begår brott mot mänskligheten i form av mord, våldtäkter och fördrivning. En del av de terrorister som utför dessa handlingar kommer från vårt land, Sverige. De har valt att ansluta sig till IS och har därmed valt att delta i de gärningar som IS gör sig skyldiga till.

I strategin finns bland annat följande formuleringar om hur staden ska arbeta med de som återvänder till Sverige:

Personer som deltagit i strider behöver sannolikt hälsoinsatser, därför är lokal samverkan mellan stadens socialtjänst (socialpsykiatri och missbruksvård) och landstinget (psykiatri, vårdcentraler) viktiga. Andra viktiga frågor kan vara stöd till försörjning, arbetsmarknadsinsatser och bostadsfrågan.

De personer som återvänder till Sverige efter att ha deltagit i fruktansvärda brott mot mänskligheten ska hanteras som krigsförbrytare. Det är provocerande att strategin föreslår att förbrytare ska ha jobb och bostad, snarare än att ställas inför rätta. Det är djupt oetiskt och respektlöst mot flyktingar som lever med erfarenheter från vad bl.a. svenskar gjort mot dem i Syrien och Irak. Det är även viktigt att alla de personer som funderar och planerar på att delta i strider med IS vet vad som väntar dem när de kommer hem. Att man riskerar att ställas inför rätta och få ett långt fängelsestraff.

Kristdemokraterna förordar att hela strategin återremitteras och omarbetas i grunden.